Prof. JANNE S. KOTIAHO

Department of Biological and
Environmental Sciences,
School of Resource Wisdom,
P.O. Box 35, 40014 University of Jyväskylä,
Finland.

+ 358 505946881 (tel)
janne.kotiaho@jyu.fi

9. syyskuuta 2018

ASIA: *Kirjallinen lausunto ympäristövaliokunnalle asiaan VNS 2/2018 vp Valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko.*

Yksi paikkatiedon keskeinen käyttömuoto on maankäytön suunnittelu. Maankäytön suunnittelu on olennaisessa asemassa, kun pyritään kohti ekologisesti kestävää yhteiskunnan kehitystä. Luonnon monimuotoisuudesta kertovaa paikkatietoa voidaan hyödyntää suunnittelun osana, jolloin turhia ekologisia haittoja voidaan välttää sijoittelemalla maankäyttö niin, että se mahdollisimman vähän haittaa monimuotoisuutta. Tieteelliseen näyttöön perustuen voidaan sanoa, että hyvällä luonnon monimuotoisuus huomioivalla maankäytön suunnittelulla voidaan hyvin pienin kustannuksin välttää merkittäviä ekologisia haittoja. Paikkatiedon käyttöä pyrittäessä kohti kestävää kehitystä ei selonteossa sivuta juuri ollenkaan, vaan luontoympäristöön pureutuvat esimerkit keskittyvät hieman yksipuolisesti luonnonvarojen tehokkaampaan hyödyntämiseen.

Yksi keskeinen kehittämistoimi paikkatiedon ekosysteemiä pohdittaessa on erilaisten luontoon (metsävarat ja monimuotoisuus) liittyvien paikkatietoaineistojen saattaminen yhteen paikkaan ja kaikille toimijoille avoimeksi. Kuvassa 5 visioidaan esimerkiksi biotalouteen ja luontoympäristöihin liittyviä paikkatietoja omiin ekosysteemin osapalloihin, mutta jos maankäytön suunnittelua halutaan tehdä niin, että se edistää kestävää kehitystä, näiden on hyvä olla samassa yhteydessä. Vain samanaikaisilla paikkatietoanalyyseillä ja priorisaatiolla luonnonvarojen hyödyntämispotentiaalista ja luonnon monimuotoisuusarvoista voidaan saavuttaa myös ekologisesti kestäviä maankäytön ja luonnonvarojen hyödyntämisen suunnitelmia. Nyt valtakunnallinen metsiin ja puihin liittyvä tieto on pirstaloitunut esimerkiksi Suomen metsäkeskukseen, Metsähallitukseen ja Luonnonvarakeskukseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvää paikkatietoa on ainakin Suomen ympäristökeskuksessa, Lajitietokeskuksessa, Metsähallituksessa sekä Luonnonvarakeskuksessa. Tämän lisäksi luonnonvarojen hyödyntämisen ja monimuotoisuuden turvaamisen suunnittelulle relevantteja aineistoja on ainakin satelliittidatakeskuksella. Eri toimijoiden aineistot eivät ole automaattisesti yhteensopivia ja tällaisten paikkatietoaineistojen koordinoitu yhteensovittaminen (ja sen resursointi) lisäisi aineistojen kustannustehokasta hyödyntämistä.

Kestävyyteen pyrkivässä yhteiskunnassa yksi keskeisiä tietovarantoja on luonnon monimuotoisuuden paikkatieto. Maankäytön suunnittelussa tällaisen tiedon hyödyntäminen voi johtaa ekologisesti kestävämpään maankäyttöön ja sen vuoksi olisi tärkeää, että vastuut tällaisen tiedon keräämisestä olisivat selvästi määriteltynä ja resursoituna. Suomessa on pidetty huoli hyvin metsävarojen paikkatiedosta, mutta puiden ulkopuolisen luonnon monimuotoisuuden paikkatietoa ei ole riittävästi kehitetty. Jos ekologinen kompensaation (toimija hyvittää elinympäristöille aiheuttamansa haitan vrt. polluter pays principle) käyttö lisääntyy Suomessa, tulee kohteet, joita kompensaatioon käytetään tallentaa paikkatietoon. Kompensaatiokohteet tulevat olemaan rajoitetun maankäytön piirissä, ja luonnollinen toimija,

joka nykyisinkin hallinnoi ja hoitaa niin valtio-omisteisia kuin yksityisiäkin suojelualueita, jolle tällaisen aineiston hallinta voitaisiin resurssien kera määrätä, on Metsähallitus.

Selonteossa erikseen rajataan ulos paikkatiedon käyttöoikeudet. Lähtökohtaisesti näkisin, että kaikkien aineistojen tulisi olla avoimesti saatavilla olevia ja rajoituksia asettaa vain, jos aineiston luonne sitä erikseen edellyttää. Keskeinen paikkatiedon tehokkaaseen käyttöön liittyvä ongelma on ollut aineistojen saatavuusongelma.



Janne S. Kotiaho
Ekologian professori
Resurssiviisausyhteisön johtaja
Jyväskylän yliopisto